

פרשת קרח

ואם בריאה יברא ה (טז, ל)

בתוי"ט (אבות פ"ה משנה ו') הק', הלא פי הארץ נברא בערב שבת בין השמשות כמבואר במשנה שם, וא"כ מהו שנאמר הכא 'אם בריאה יברא ה' דמשמע דכעת יברא, ועיי"ש שתירץ באופן מחודש דהפה דהכא אין הכוונה לפתיחת בור בארץ, דזה באמת נברא בערב שבת, אלא כאן התחדש דהקרקע פתחה את פיה ודיברה, וביאר לפ"ז דזהו מה דכתיב 'וכל ישראל וכו' נסו לקולם' ופירש רש"י 'בשביל הקול היוצא על בליעתן', ולהנ"ל הביאור הוא שהארץ דיברה בקולות רמים, ולפשוטו של מקרא עדיין צ"ב.

ויתכן ליישב, דבאמת מה דמבואר באבות שם דכל אלו הדברים שנשנו במשנה נבראו בע"ש בין השמשות, אין הכוונה שנבראו אז ממש, אלא דבאותה העת בסיום מעשה בראשית, התנה הקב"ה עם כל הבריאה שעשרה דברים הללו ייצאו מגדר הטבע, (וכדאמרי' גבי קריעת הים 'וישב הים לאיתנו' וביארו חז"ל לתנאו הראשון, שתנאי עשה עמו הקב"ה בעת בריאתו דיקרע בפני ישראל, ובלא תנאי לא היה נקרע, ומה דלא נמנתה קריעת ים סוף בכלל הני שנבראו בע"ש בין השמשות הוא משום שתנאי זה היהביום השלישי בבריאת הימים ולא בע"ש, ופשוט). ובאמת ראיתי שכעין זה כתב הרע"ב שם גבי פי האתון, וז"ל 'בין השמשות נגזר עליה שתדבר עם בלעם'.

ולפי דברינו י"ל דבכולהו נמי הכי הוא ולא שנבראו ממש, ואם כנים אנו בזה מבוארים דברי הכתוב דקאמר 'אם בריאה יברא ה' בפשטות, דלהנ"ל 'יברא' פירושו יברא 'בפועל', ואילו בע"ש נבראו הם רק 'בכח'.

ואין להקשות על ביאור זה ממה שנמנתה התם הקשת, דלכאורה אינה ענין ניסי הצריך לשדד את מערכות הטבע, ואילו לפי הביאור הנ"ל יש למנות רק דברים היוצאים מגדר הטבע, די"ל דגם הקשת אינה דבר טבעי, דהרי קודם הברית עם נח לא היתה קשת בענן כלל, וכן בימיו של ר' יהושע בן לוי לא נראתה כמבואר (בכתובות עז, ב) והיו עוד זמנים שלא נראתה הקשת.

מקור: יחלק שלל